

absolut Indstillingsret; men imidlertid skal Kommunalraadet høres, og naar Udvalgets Endringer vedtages, kan ingen Fæstemand afstediges, uden at Kommunalraadet maa give sit Bisfald dertil, og jeg antager dog, at enhver Politimester vil være noget forsigtig med sin Suspension, naar der ikke er gode Grunde dertil, idet han maa sige sig selv, at det vil være en slem Tort, om han faar sin Suspension underkjendt. Jeg tror, at Fæstemandsinstitutionen er nogenlunde betrygget efter vort Forslag. Derimod har jeg ikke været lidet mere betænkelig ved § 8, saaledes som den her foreslaas; men jeg maa dog sige, at jeg tror, at den er bleven saa god, som den efter Omstændighederne kan blive, naar vi overhovedet skulle have nogen Lov. Jeg kan ikke være enig med det ærede Medlem fra Slagelse (Zauber) i, at det er rene Andtagelsstilfælde — saaledes udtrykte han sig — at Lyendeforhold stiftes for et Aar. Det er slet ikke noget Andtagelsstilfælde; men det viser netop, hvor lidet det ærede Medlem stifter til Forholdene paa Landet. Nei, de stiftes meget ofte paa et Aar (Holm og Flere: Ja, for det Meste hos Bønderne) og netop derfor betragter jeg det første Stykke af Regjeringsforlaget som ubehdigt. Det vil føre til, at hvor man ikke vil komme ind under disse Kontraktforhold . . . ja, i det Stykke er jeg enig med det ærede Medlem for Histed Amts 2den Valgkreds (Sagd), han synes ikke om Kontraktforholdet og jeg heller ikke; jeg mærker nok, at vi ere mere enige i Aar end isjor, og for saa vidt det ærede Medlem henviser til sine Udtalelser isjor, saa er jeg uenig med ham; derimod er jeg enig med ham i, at det var godt, om det Patriarkalske i Lyendeforholdet kunde være bibeholdt. Dette ønsker det ærede Medlem, for saa vidt jeg forstod ham, og det ønsker jeg ogsaa, som sagt; men hvis Regjeringens første Stykke har blevet staaende, saa vilde det for Folk af Almuens i mange Tilfælde have ført til, at man enten skulde oprette skriftlig Kontrakt eller ogsaa lade Forholdene være løse Forhold, hvor de ikke have mere Ret end ved et hvilket som helst Arbejdsforhold; det undgaas efter vort Forslag, men ikke efter den ærede Forslagsstillers Forslag, og jeg betragter derfor hans Forslag som mindre heldigt. Han sagde endvidere, at der ikke var nogen væsentlig Forskjel paa vort og Regjeringens Forslag for Salvaars Vedkommende, men deri har han ikke Ret, der er en meget væsentlig Forskjel. Efter vort Forslag skal Forholdet i Studsmålsbogen skrives paa Stedet af begge Parter, og det kan ikke siden forlanges ensidigt af den ene Part, hvad det kan efter Regjeringens, selv 8 Dage før Tjenesteforholdets Ophør. Endvidere er der den meget væsentlige Forskjel, at efter vort Forslag kunne tillige de Paagældende eller en af de Paagældende sige: Vi ville ikke

ind under dette Forhold, saa blive de fri og blive under de gamle Bestemmelser, og det antager jeg, vil i meget væsentlig Grad blive Tilfældet hos Landalmuen; og det kan man gjøre efter Udvalgets Forslag under Nr. 8, hvor det hedder: For saa vidt ikke Andet vedtages. Faren ved § 8, som den nu foreslaas af os, skal jeg strax komme til; jeg tror ikke, at den holder hos Landalmuen, der tror jeg Alt bliver ved det Gamle, og heller ikke hos de fleste store Besiddere; thi jeg gaar ud fra, at de fleste ere humane, og selv om de fordre Underkrist fra Lyendet, er der ikke nogen Fare derved; men Faren skulde ligge deri, at naar de Godmodige, Enfoldige og Trostlydige, som første Gang træde ud i Livet, komme til saadanne Besiddere uden at være kjendte, og disse sige til dem, naar de have afsluttet Afføden: Underkrist! saa maa de gjøre det, og saa ere de bundne. Nu kunde man indvende derimod, at de kunne sige: Jeg vil ikke, saa gaar Lyendet ikke ind under Bestemmelsen. Det kan han gjøre, naar han er klog, men den Godmodige og Trostlydige er tidt ikke klog nok, og naar han altfaa ikke gjør den Betragtning gældende fra sin Side, at han ikke vil gaa ind under de Bestemmelser, kan Følgen deraf blive, at Tilstanden kan blive aldeles uholdbar, at han siger: Det vil jeg ikke, jeg maa til Sognekogden eller Politiet for at faae Forholdet løst, — det kan han gjøre efter § 9, — saa jeg kan drage, hvorhen jeg vil. Det frygter jeg imidlertid for i visse Tilfælde kan blive til Demoralisation; thi et Lyende, som paa den Maade har maattet løse sig, han vil maaste i sine egne Tanker og i flere af sine Medborgeres være svækket Noget. Det var derfor, jeg var saa haard mod Regjeringens Forslag, idet det med de strenge Evangsbestemmelser i mange Tilfælde vilde løse Forholdene i Stedet for at fastne dem, da Lyender, som paa den Maade, om jeg saa maa sige, vare komne til at slække om, vilde i Birkeligheden efterhaanden synke ned til den demoraliserede Del; men jeg haaber nok, at den større og større Oplysning ogsaa nok vil gjøre, at Folk blive klogere paa at varetage deres eget Larv, lad være det kan ste enkelte Gange, meget ofte vil det ikke ske. Det forekommer mig derfor, især naar jeg ser det i Samklang med Endringsforslag under Nr. 11 til § 9, at der er gjort Lyendet en stor Indrømmelse, og det er den, at der istedetfor at staa, at, naar det forlader sin Tjeneste, skal der anlægges offentlig Politisag og idømmes Bøde, hvis det findes, at det har været uberettiget til at forlade Tjenesten, skal staa, hvis det skjønnes, at det ikke har havt Ret dertil; thi det godmodige Lyende, — de snevige skulle nok vide at tage deres Forholdsregler, — har netop aller vanskeligt ved at bevise sin juridiske Ret, at Kosten har været slet, at det er blevet behandlet med Stjeldsord o. s. v., og det